

DATOS IDENTIFICATIVOS

Comunicación: Lingua española

Materia	Comunicación: Lingua española			
Código	O05G110V01101			
Titulación	Grao en Educación Infantil			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Lingua española			
Coordinador/a	Fernandez Bello, Pedro			
Profesorado	Fernandez Bello, Pedro			
Correo-e	pfervelho@uvigo.es			
Web				

Descrición xeral A materia de LINGUA ESPAÑOLA ten como finalidade unha aproximación teórico-práctica ao estudo da lingua española desde un punto de vista normativo e descriptivo, xa que 'comprender e saber comunicar' son saberes prácticos que han de apoiarse no coñecemento reflexivo sobre o funcionamento da linguaxe e as súas normas de uso, e implican, por unha banda, a capacidade de tomar a linguaxe como obxecto de reflexión e análise e, por outra, o coñecemento e aplicación efectiva das regras do funcionamento do sistema da lingua e das estratexias necesarias para interactuar lingüísticamente dun xeito adecuado. En consecuencia, os discentes deberán adquirir, ademais, aquelas destrezas necesarias que, como futuros profesionais, perfeccionarán nas clases para conseguir os obxectivos inherentes ao ensino-aprendizaxe desta materia: competencia lectora, expresión oral, expresión escrita e análise-interpretación de textos orais ou escritos. Para contextualizar e posibilitar o logro destes obxectivos se articula un tema introductorio ás ciencias da linguaxe e a comunicación.

Competencias de titulación

Código	
A1	Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil
A2	Capacitar os docentes para que aprendan a promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva
A3	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos
A4	Proporcionar ás alumnas e aos alumnos recursos para fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles
A5	Promover estratexias adecuadas para que na súa futura práctica docente as alumnas e alumnos poidan reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia
A6	Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión
A11	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas nos estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B10	Traballo nun contexto internacional
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico

B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
1. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma, creativo e cooperativo, e promoverlos nos estudantes desde a participación e o esforzo individual(Proxecto Tuning).	A11	B9 B15 B17 B20
2. Comprender os principios básicos das ciencias da linguaxe e a comunicación.	A1 A6	B1 B3 B11 B13
3. Coñecer, respectar e promover a diversidade lingüística e cultural de España e de Europa, e contribuír á planificación e xestión críticas de tal diversidade.	A1 A3 A6	B7 B10 B11 B12 B13 B14 B16 B19
4. Recoñecer a identidade da etapa de educación infantil e as súas características cognitivas e comunicativas (ECI/3854/2007).	A1 A2	B1 B2 B7 B8 B13 B16
5. Asumir a comunicación lingüística como ferramenta básica de regulación da conduta (RD 1630/2006), e motor da resolución pacífica de conflitos en la comunidad escolar (RD 1513/2006).	A1 A4 A5	B7 B11 B12 B13 B14 B16 B19
6. Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia (ECI/3854/2007 e ECI/3857/2007)	A2 A3 A4	B1 B3 B7 B9 B11 B13 B14
7. Saber expresarse en español con fluidez e precisión e poder facer un uso flexible de devandito idioma para fins sociais, académicos e profesionais (ECI/3854/2007 y ECI/3857/2007-MCERL)	A6 A11	B3 B11 B16 B21
8. Falar, ler e escribir coreccta e adecuadamente a lingua española	A6	B3 B11
9. Coñecemento reflexivo e práctico dos distintos compoñentes do sistema da lingua española (fonolóxico, gramatical e léxico-semántico).	A1 A2 A6	B3 B11

Contidos

Tema

1. Introducción ás ciencias da linguaxe e a comunicación.	1.1. Definición e caracterización da linguaxe e das linguas desde as tesis máis relevantes das ciencias que actualmente ocúpanse da linguaxe 1.2. As competencias comunicativas/lingüísticas en la enseñanza/aprendizaxe das outras disciplinas. Algúns referentes europeos 1.3. Traballo práctico preferentemente en grupo reducido de 3-5 discentes) de análise comparativo entre a concepción e o papel da linguaxe nos textos normativos españois, en especial os referidos á educación infantil, e os principios e pautas promovidos por las instituciones da Unión Europea e do Consello de Europa (principalmente desde a Language Policy division/Division de Politiques Linguistiques).
2. Semántica, lexicología e lexicografía	2.1. Semántica e significado. Os tipos de contido semántico 2.2. As relacións léxicas, con especial atención ás relacións de oposición 2.3. Lexicología estrutural, semántica diferencial e campos léxicos. Exercicio de profundización/resolución de problemas: Discusión e análise dalgún macrocampo léxico do español (adjetivos de idade, bebidas, alimentos, vivenda...) 2.4. A semántica textual. Algúns conceptos básicos con discusión de exemplos. Traballo persoal: Análise semántico-textual dalgúns pasaxes ou textos breves do español
3. Gramática: morfología e sintaxis	3.1. Introducción á morfología léxica do español. Aspectos básicos de la derivación nominal, adjectival e verbal do español. Exercicios de aplicación 3.2. As unidades no enunciado (clases de palabras): o sustantivo e o adjectivo; o verbo e o adverbio; o sistema pronominal do español. Tipoloxías básicas 3.3. A estrutura do sintagma nominal: determinantes e complementos. Exercicios de aplicación e profundización. 3.4. Oración e enunciado. A estrutura jerárquica da oración. O suxeto e os complementos argumentales. O nivel dos aditamentos e o nivel periférico. Exercicios de aplicación e profundización.
4. Fonología, fonética e ortografía da lingua española	4.1. Definición e explicación con exemplos dalgúns conceptos básicos de fonología e fonética españolas (fonema, trazos distintivos, alófonos, neutralización e archifonemas, clasificación dos sons e de los fonemas do español segundo Quilis e Martínez Celdrán) 4.2. Transcrición fonolóxica e fonética de textos segundo Quilis 1997

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	0	33	33
Titoría en grupo	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	15	15	30
Sesión maxistral	24	12	36
Traballos de aula	7	14	21
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	2	12	14

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Planificación, elaboración e revisión de traballos realizados preferentemente en grupos reducidos de 3-5 discentes co obxectivo de asimilar dun modo práctico-teórico algunhas cuestións fundamentais do programa e de mellorar algunhas competencias transversales relacionadas coa elaboración-presentación de textos.
Titoría en grupo	Planificación dos traballos tutelados con indicación do guión, formato, recursos, etc.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Preparación, realización, revisión (e eventual entrega e/ou presentación) dalgúns exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou, no seu caso, de prácticas de análises e comentario. Asimesmo esta actividade guiada polo profesor dedicarase a orientar a interpretación adecuada dos textos comentados entregados polo profesor, resolver as dúbidas sobre os textos propostos para a análise, corrixir propostas, etc.
Sesión maxistral	Introdución expositivo-participativa ás cuestións globais teórico-prácticas. En cada sesión haberá para os discentes unha quenda de intervencións (opinións, preguntas, réplicas...) durante polo menos quince minutos.
Traballos de aula	Planificación, elaboración e/ou presentación de propostas de solución para cuestións complexas relacionadas cos contidos básicos do programa, desde un punto de vista práctico-teórico.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos de aula	Os discentes dispoñerán de atención personalizada, tanto no horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada no aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Traballos tutelados	Os discentes dispoñerán de atención personalizada, tanto no horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada no aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Tutoría en grupo	Os discentes dispoñerán de atención personalizada, tanto no horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada no aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Os discentes dispoñerán de atención personalizada, tanto no horario de tutorías de despacho como nas horas de traballo en grupos reducidos. Para a realización e entrega dos traballos indicados no programa é condición necesaria a asistencia ás sesións de planificación nas horas de tutoría especializada no aula os días sinalados no cronograma e a discusión-revisión do borrador en tutoría individual/grupal e presencial. En calquera caso, todas as actividades guiadas polo profesor en horario de clase poderán ser complementadas polos discentes no horario de tutorías de despacho para resolver calquera dúbida.

Avaliación

	Descrición	Cualificación
Traballos tutelados	Participación na planificación, elaboración e revisión dos traballos [prácticos] e [persoais] indicados nos contidos da materia.	25
Resolución de problemas e/ou exercicios	Participación na preparación, realización e revisión dos exercicios de aplicación/profundización, de resolución de problemas ou de prácticas de análises e comentario	5
Sesión maxistral	Valorarase a participación habitual do estudante nas sesións expositivo/participativas.	5
Traballos de aula	Participación na elaboración e/ou presentación de propostas de solución para cuestións relativamente complexas relacionadas cos contidos básicos do programa.	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Avaliación das competencias adquiridas mediante respostas a cuestionesteórico-prácticas dotadas de relevancia no programa	35
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas	Avaliación das competencias adquiridas na aplicación práctica dos coñecementos teóricos	25

Outros comentarios sobre a Avaliación

(*)

O primeiro día de clase entregarase a última *concreción do [contrato de aprendizaxe] que establece a *ficha e a guía docente mediante un *cronograma no que figurarán as semanas dedicadas a cada tema, as actividades a realizar e os días das probas teóricas e prácticas coas respectivas *puntuacións. Devandito *cronograma quedará colgado *públicamente no [*corcho] do despacho.

Así mesmo facilitaranse algúns materiais básicos e esquemas ou guías de orientación elaborados polo profesor que faciliten a comprensión e o dominio das cuestións teóricas; tamén dispoñerán os *discentes de exercicios de aplicación resoltos e de traballos de comentario de textos para que todos os alumnos matriculados na *asignatura teñan modelos iniciais de referencia na solución das cuestións práctico-teóricas.

Os *traballos prácticos* serán elaborados en grupos reducidos (de 3-5); os *traballos [persoais]* tamén se realizarán *preferentemente en grupos reducidos. A extensión será de 3-6 *carillas de *folio (nunca poderán exceder as nove *carillas). Para a realización e entrega de ambos traballos é condición necesaria a asistencia ás sesións de *planificación nas horas de

*tutoría especializada no aula os días sinalados no *cronograma e a discusión-*revisión do *borrador en *tutoría especializada individual e *presencial. Admitiranse traballos e prácticas entregados como máximo unhas *emana despois do día sinalado, e cunha *penalización de 0.25 puntos.

Ao finalizar o estudo de cada un dos catro temas poderase realizar unha proba parcial (*liberatoria) con cuestións teóricas e/ou prácticas. Para presentarse á terceira proba parcial é necesario realizar algunha das dous anteriores. A cuarta proba parcial realizarase o día sinalado para o exame [final]. Ese día, todos os *discentes que seguiron o sistema de avaliación continua poderán repetir **unha** das tres anteriores (aquela que mellor lle acomode para mellorar a cualificación). Os traballos son só actividades da avaliación [continua].

As alumnas e os alumnos que non poidan participar *habitualmente nas sesións de teoría ou nas das clases práctico-teóricas deberán negociar co profesor actividades alternativas para conseguir a *puntuación *adscrita a devandita participación.

Por outra banda, todos os *discentes matriculados nesta *asignatura poderán elixir como alternativa de avaliación un exame final global con cuestións teóricas (catro puntos) e prácticas (seis puntos). Nese caso dispoñerán dun mínimo de catro horas.

Bibliografía. Fontes de información

(*)

Beacco, Jean-Claude et al (2010). *Language and school subjects - Linguistic dimensions of knowledge building in school curricula*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division. (www.coe.int/lang/eng → Language(s) of schooling → A platform of resources and references for plurilingual and intercultural education → Language(s) in other subjects → Reference texts).

Beacco, Jean-Claude et al (2009). *Language as Subject*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division. (www.coe.int/lang/eng → Language(s) of schooling → A platform of resources and references for plurilingual and intercultural education → Language as a subject → Reference texts).

*Beacco, Jean-Claude et al (2009). *Reading*. Strasbourg: Council of Europe-Language Policy Division. (www.coe.int/lang/eng → Language(s) of schooling → A platform of resources and references for plurilingual and intercultural education → Language as a subject → Reference texts)

*Beacco, Jean-Claude et al.***Cassany, Daniel** (1990): [Enfoques didácticos para la enseñanza de la expresión escrita]. *Comunicación, Lenguaje y Educación*, 6, 63-80.

Cerrillo Torremocha, Pedro César & Juan Senís (2005): [Nuevos tiempos, ¿nuevos lectores?]. *OCNOS*, nº 1, 19-33.

***Coseriu, E.** (1999): [Diez tesis a propósito de la esencia del lenguaje y del significado], en *Literatura y lingüística*, nº 17, 317-331.

***Frías del Val, Antonio-Salvador** (2008): [El tratamiento normativo: del Área de Lengua y Literatura a la competencia lingüística]. *CEE Participación Educativa*, 8, 22-40.

***Guilar, Moisés Esteban** (2009): [Las ideas de Bruner: de la [revolución cognitiva] a la [revolución cultural]]. *Educere*, nº 44, 235-241. [<http://redalyc.uaemex.mx/src/inicio/ArtPdfRed.jsp?iCve=35614571028>]

la Educación, 7, 27-53. [http://www.quadernsdigitals.net/datos_web/hemeroteca/r_3/nr_37/a_590/590.html]

Montolío E. (coord.) (2000): *Manual práctico de escritura académica* (3 vols.). Barcelona: Ariel. [También relevante para el tema 3].

***Coseriu, E.** (1991): *Principios de semántica estructural*. Madrid: Gredos.

Escandell Vidal, M. V. (2007): *Apuntes de semántica léxica*. Madrid: Cuadernos de **Hébert, Louis** (2006): «La sémantique interpretative», dans Louis Hébert (dir.), *Signo* [en ligne], Rimouski (Québec). [<http://www.signosemio.com>].

(revue-texto.net), Vol. XVII - nº1 et 2 (2012). Coordiné par Jean-Louis Vaxelaire,

URL : <http://www.revue-texto.net/index.php?id=2957>.

Especialmente relacionada co tema 3:

Bosque, Ignacio et al. (1998, 2000): *Lengua castellana y literatura* (I y II). Madrid: Akal.

Gómez Torrego, L. (2006): *Hablar y escribir correctamente. Gramática normativa del español actual*. Madrid: Arco/Libros.

Real Academia Española (2010): *Nueva gramática de la lengua española*. (Manual). Madrid: Espasa.

la Lengua *Española (2011): *Nueva Gramática Básica de la Lengua Española*. Madrid: Espasa.

***Quilis, A.** (1997): *Principios de fonología y fonética españolas*. Madrid: Arco / Libros.

Cerrillo Torremocha, Pedro César (2007): [La animación a la lectura desde las edades tempranas]. Edición digital: Alicante: *Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes*.

Courtés, Joseph (1997 [1991]): *Análisis semiótico del discurso*. Madrid: Gredos.

Cristal, David (2005): *La revolución del lenguaje*. Madrid: Alianza Editorial.

Fleming, MikeStrasbourgLanguage Policy Division. (www.coe.int/lang/eng → Language(s) of schooling→**A platform of resources and references for plurilingual and intercultural education → Language(s) of schoolingReference texts**).

<https://www.gencat.cat/eadop/imatges/4915/07176074.pdf>**Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament-DOGC** núm. 5216-16/09/2008, versión PDF: Decret 181/2008-*Currículum del segon cicle de l'educació infantil* [Ver especialmente ANNEX, pp. 68263-68267]

[]

Generalitat de Catalunya-Departament de l'Ensenyament-DOGC núm. 5686-5/08/2010: Decret 101/2010-*Primer cicle de l'educació infantil*.

Habermas, J. (2001 [1984]): *Teoría de la acción comunicativa: complementos y estudios previos*. Madrid: Cátedra.

Messner, Rudolf (2009): [Pisa y la formación general]. *PROFESORADO, Revista de currículum y formación del profesorado*, vol. 13, nº 2, pp. 1-12. [<http://www.ugr.es/~recfpro/rev132ART2.pdf>].

Pérez Esteve, Pilar (2008). [La comprensión lectora y la competencia lingüística en el nuevo marco curricular: algunas claves para su desarrollo]. *CEE Participación Educativa*, pp. 41-56.

la Sémantique interpretative.

Hébert, Louis (2012) «Dictionnaire de sémiotique générale», [En ligne], *Texto ! Miguel, Elena de* (ed.) (2009): *Panorama de lexicología*. Barcelona: Ariel.

Di Tullio, A. (2005): *Manual de gramática del español*. Buenos Aires: La isla de la luna.

Escandell Vidal, M. V. (1995): *Los complementos del nombre*. Madrid: Arco/Libros.

Real Academia Española (2009): *Nueva gramática de la lengua española* (2 vols.). Madrid: Espasa.

Seco, M. (1996): *Gramática esencial del español*. Madrid: Espasa-Calpe

Especialmente relacionada co tema 4:

Martínez Celdrán, E. (1998): *Análisis espectrográfico de los sonidos del habla*. Barcelona: Ariel.

Casares, J. (1959). *Diccionario ideológico de la lengua española*. Barcelona: Gustavo Gili.

Corominas, Juan (con la colaboración de José Antonio Pascual) (1980-1991): **DCECH**. *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*. Madrid: Gredos.

DELE-2006. REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario Esencial de Moliner, María* (2007). **DUE** *Diccionario de uso del español*, 2 vols. Madrid: Gredos (2ª edición): Gredos. [Edición en CD-Rom. Madrid: Gredos, 1996].

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA (1990 [1726-1739]): *Diccionario de Autoridades*. Madrid: Gredos, ed. facsímil.

LA LENGUA ESPAÑOLA (2005). *Diccionario panhispánico de*

***SALAMANCA, diccionario de la lengua española** (1996). Madrid: Santillana-Universidad de Salamanca.

***Seco, Manuel; Andrés, Olimpia y Gabino Ramos**, (1999): **DEA**. *Diccionario del español actual*. Madrid: Aguilar.

Seco, M. (2004): *Diccionario fraseológico del español actual*. Madrid: Aguilar lexicografía.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Didáctica da lingua e a literatura infantil/O05G110V01404

Lingua e literatura: Español/O05G110V01507

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Comunicación: Lingua galega/O05G110V01201

Outros comentarios

Os discentes deberán coñecer e saber aplicar os conceptos de gramática, de introdución á análise de textos e de literatura que forman parte do currículo de secundaria. Así mesmo suponse que teñen interiorizadas as normas de ortografía e puntuación do español e que non incurren en transgresións das normas gramaticales ou léxicas do estándar. En calquera caso, indícaráselles e/ou entregarán algúns materiais para emendar posibles carencias. Así mesmo, as alumnas e os alumnos poderán utilizar as horas de tutoría presencial para resolver os problemas que poida suscitarlles devandito repaso